

ผลงานของรัฐบาลชุดนายทวี บุณยเกตุ

เมื่อนายควง อภัยวงศ์ และคณะรัฐมนตรี ได้กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๔๘๘ นายทวี บุณยเกตุ ก็ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีแทน สำหรับคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดนี้มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๕ คน เป็นรัฐมนตรีช่วย ๕ คน และเป็นรัฐมนตรีลอยอีก ๒๒ คน นายทวี บุณยเกตุ นอกจากจะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว ยังเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ กระทรวงเกษตรธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการด้วย ส่วนกระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง และกระทรวงมหาดไทย มี พลโท จิต มั่นคิดปลัดเสนาบดีโยธา-รักษ นายดิเรก ชัยนาม และนาวาเอกหลวงศุภชลาศัย ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการตามลำดับ ปรากฏว่าในคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลชุดนี้มีบุคคลซึ่งเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดนายควง อภัยวงศ์เพียง ๓ คน คือ นายเคื่อน บูณาค นายสพรัง เทพหัสดิน ณ อยุธยา และพลโทจิต มั่นคิดปลัดเสนาบดีโยธา-รักษ สำหรับการดำเนินงานปรากฏว่าคณะรัฐมนตรีได้ประชุม ๓ ครั้ง มีเรื่องที่ต้องมติรวมทั้งสิ้น ๒๘ เรื่อง^๒

เมื่อเข้ารับตำแหน่งเรียบร้อยแล้ว นายกรัฐมนตรีก็นำคณะเข้าแถลงนโยบายในรัฐสภาเมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๔๘๘ มีสาระสำคัญสรุปได้ ๒ ประการ คือ รัฐบาลจะยึดหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และปฏิบัติให้เป็นไปตามประกาศสันติภาพเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ รัฐบาลจะร่วมมือกับสหประชาชาติในทุกวิถีทาง รวมทั้งส่งเสริมสัมพันธไมตรีให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น โดยให้

โปรดดูรายละเอียดใน ราชกิจจานุเบกษา ฉบับวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ตอนที่ ๔๗ เล่มที่ ๖๒, หน้า ๕๐๗ - ๕๐๘

^๒ ข้อมูลสำหรับการประชุมคณะรัฐมนตรีนี้ ผู้เขียนได้รับความกรุณาจาก คุณทวีดิท ไตรจิตต์ แผนกราชกิจจานุเบกษา สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ประเทศไทยได้ผลดีที่สุด และจะพยายามกวดขันการรักษาความสงบ แก้ปัญหาโจรผู้ร้ายชุกชุมเนื่อง
จากสภาวะสงคราม จากการแถลงนโยบายครั้งนี้ปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านได้ซัก
ถามปัญหาและขอของใจบางประการตามเศรษฐกิจ การคลัง และด้านการครองชีพ แล้วสภาผู้แทน
ราษฎรก็ได้ลงมติรับรองนโยบายเป็นเอกฉันท์ ในวันที่ต่อมา นายทวี บุณยเกตุ ใ้ผู้นำคณะรัฐมนตรีเข้า
เฝ้าผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพื่อรายงานตัวก่อนปฏิบัติราชการ จากข้อความตอนหนึ่งของคำ
กล่าวรายงาน นายทวี บุณยเกตุ ได้กล่าวถึงนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงไปแล้วในรัฐสภาเกี่ยวกับ
กับการส่งเสริมความสัมพันธ์ไมตรีกับฝ่ายสัมพันธมิตรว่า "... เมืองไทยเป็นเมืองพุทธศาสนา มี
หลักพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ฉะนั้นจึงไม่เป็นการเกินความเป็นจริงไปเลยที่ว่า ประชาชาติ
ไทยพร้อมอยู่เสมอที่จะร่วมมือกับฝ่ายสหประชาชาติที่จะรักษาเสถียรภาพแถบนี้ของโลกไว้..."^๓ ใน
โอกาสเดียวกันนี้ นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้กล่าวตอบขอบคุณ นายทวี บุณย-
เกตุ และโดยอ้างสภาพบ้านเมืองที่ นายทวี บุณยเกตุ เข้าบริหารประเทศนั้นเป็นระยะหัวเลี้ยวหัว
ต่อ การตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ของอาศัยความรวดเร็วและฉับพลัน และก่อนจบคำกล่าวตอบ
นายปรีดี พนมยงค์ ได้กล่าวถึงนโยบายที่ นายทวี บุณยเกตุ รายงานอีกครั้ง พร้อมทั้งอวยพรให้การ
ปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

ขณะที่รัฐบาลชุดนายทวี บุณยเกตุ เข้ารับตำแหน่งนั้น สภาวะทางสังคมมีความยุ่งยากอยู่
หลายประการ เชน การครองชีพของประชาชนสูงอันเป็นผลต่อเนื่องจากระยะสงคราม การคมนาคม
ขนส่งสินค้าไม่สะดวก เพราะถนนหนทางที่ถูกทำลายไปในระหว่างสงครามยังซ่อมแซมไม่เสร็จ ทำ
ให้การขนส่งสินค้าราคา ค่าใช้จ่ายสูง ราคาสินค้าจึงสูงตามควย ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจาก

^๓ จากหนังสือพิมพ์รายวัน สยามนิกร ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓๔๗๖ วันอังคารที่ ๔ กันยายน ๒๔๘๘
หน้า ๑

^๔ หนังสือพิมพ์รายวัน สยามนิกร, อ้างแล้ว, หน้า ๑

^๕ หนังสือพิมพ์รายวัน สยามนิกร, เพิ่งอ้าง, หน้า ๑

เครื่องอุปโภคบริโภคมีราคาแพง ในขณะที่ค่าแรงของประชาชนยังคงถูกอยู่ ดังจะเห็นได้ว่าเรื่องนี้ ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถามนายรัฐมนตรีขณะที่แถลงนโยบายว่า "...การครองชีพของราษฎร ในขณะนี้ได้รับตัวสูงขึ้นอย่างชาวสารในจังหวัดข้าพเจ้า ในจังหวัดขอนแก่นท่านทำได้ดีขึ้น ในขณะที่ชาว ไม่ควรขึ้นเป็น ๑๑๐ บาทต่อ ๑ กระสอบ ซึ่งความจริงขึ้นจาก ๓๕ บาท เป็นราคา ๑๑๐ บาท..." เมื่อพิจารณาถึงราคาข้าวที่ขึ้นใหม่ ปรากฏว่าราคาสูงขึ้นถึง ๒ เท่า ซึ่งนายทวี บุณยเกตุ เองก็ยอมรับว่า "... การครองชีพสูงขึ้นเป็นความจริง เพราะเหตุว่าการสงคราม..." นอกจากนี้สภาวะ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศไทยเต็มไปด้วยโยจรูรายปลดระดม อีกทั้งยังมีปัญหาคนว่างงาน ส่วนหนึ่ง เนื่องจากรัฐบาลยังไม่สามารถหางานให้ทหารที่ปลดประจำการได้

นอกจากปัญหาค่าน้ำดื่มแล้ว รัฐบาลชุดนายทวี บุณยเกตุ ต้องประสบปัญหาคนเศรษฐกิจ การคลังอยู่ในนอย คือในระยะนั้นปรากฏว่ารายได้อของรัฐบาลลดลง กล่าวคือในระหว่างสงครามประเทศมีรายได้อจากภาษีสรรพสามิตปีละ ๑๔๗ ล้านบาท (ก่อนสงครามรัฐบาลมีรายได้อเพียง ๒๐ ล้านบาท) ทั้งนี้เพราะรัฐบาลสามารถตั้งกำแพงภาษีสินค้าประเภทต่าง ๆ เช่น สุรา ยาสูบ ไม้ซีกไฟ เป็นต้น แต่เมื่อสงครามสงบ รายได้อจากภาษีดังกล่าวลดลง ทำให้รัฐบาลประสบปัญหา รายได้อไม่พอ กับรายจ่าย นอกจากนี้รัฐบาลต้องประสบปัญหาเงินเฟ้อเนื่องจากรัฐบาลชุดจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้พิมพ์ธนบัตร เพิ่มเติมออกใช้หมุนเวียนในประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของไทยต้องเสียเปรียบ เช่น เดิมก่อนสงครามอัตราแลกเปลี่ยนเงินไทย ๑๐๐ บาทเท่ากับเงินญี่ปุ่น ๑๕๐ เยน แต่ปรากฏว่า ในระยะที่ไทยเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราได้เปลี่ยนแปลงไปโดยเงินไทย ๑๐๐ บาท แลกได้ ๑๐๐ เยนเท่านั้น ดังนั้นเป็นต้น สำหรับนโยบายความทุกข์โศกทางทางการเงินของชาติซึ่ง กล่าวทำให้มีแนวโน้มที่รัฐจะหันไปทำวิสาหกิจเอง จนปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถามว่ารัฐบาลชุดนี้มีนโยบายที่จะผูกขาดคนเศรษฐกิจหรือไม่ ซึ่งนายทวี บุณยเกตุ ตอบว่า "... เรื่องการผูกขาด

^๖ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๖/๒๔๘๘ (สามัญ) สมัยที่ ๒ ชุดที่ ๓ หน้า

^๗ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, เพ็ญอักษร, หน้า ๑๐

นั้นจำเป็นต้องพิจารณาในกรอบขอบ สิ้นกาทุกอย่างรัฐบาลต้องขอร้องที่จะผูกขาดต่อไป ทั้งนี้เพราะ เหตุว่าสินค้าผูกขาดย่อมนำรายได้มาชดเชยแก่รัฐบาลที่จะใช้จ่ายในการบำรุงประเทศ แต่เพราะว่าสินค้าผูกขาดนี้ส่วนมากเป็นสินค้าทางอ้อม ไม่กระทบกระเทือนอย่างสินค้าธรรมดา..." เทาท์ กล่าวมาแล้วทำให้พิจารณาเห็นว่าสภาวะเศรษฐกิจสมัยนายทวิ มุณเฑาะฏ เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น มีสภาพทรุคโทรมต้องรีบแก้ไขหลายประการ

สำหรับสภาวะการธนาคารเมืองนั้น ปรากฏว่านายปรีดี พนมยงค์ และกลุ่มเสรีไทยเป็น กลุ่มที่ครองอำนาจอยู่เบื้องหลังนายทวิ มุณเฑาะฏ การเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายทวิ มุณเฑาะฏ นั้น กล่าวได้ว่าเกิดจากความสนับสนุนของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างดี ส่วนธนาคารเมืองระหว่างประเทศปรากฏว่ามีภาระกิจมากมาย ที่รัฐบาลจะต้องดำเนินการอย่างรีบด่วน เพื่อหาทางให้ไทยหลุดพ้นจากสภาวะของอุปถัมภ์และการเป็นศัตรูของฝ่ายสัมพันธมิตร ภาระกิจอันหนักยิ่งของรัฐบาลก็คือการเจรจา "ถอนหนักเป็นเบา" กับอังกฤษ ฝรั่งเศส และอเมริกา

ผลงานด้านภายในประเทศ

การปรับปรุงข้าราชการ

เมื่อนายทวิ มุณเฑาะฏ เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี งานชิ้นแรกที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการก็คือ สภาผู้แทนราษฎร ได้แถลงพระราชบัญญัติกำหนดวิธีพิจารณาข้าราชการ และพนักงานเทศบาล ประพฤติผิดวินัยหรือหย่อนสมรรถภาพ การที่รัฐบาลเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร นั้นเนื่องจากสาเหตุหลายประการ

ประการแรก สภาวะสงครามเป็นเหตุให้ค่าครองชีพสูง ข้าราชการและประชาชนมีรายได้ไม่พอ ทำให้มีข้าราชการจำนวนมากทุจริตต่อหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว และการที่รัฐบาลเสนอ

รายงานการประชุม, เพ็ญอักษร, หน้า ๑๐

พิจารณาได้จากกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรมานร่างพระราชบัญญัติต่าง ๆ ของรัฐบาล

ร่างพระราชบัญญัติ^{๑๐} เพื่อปฏิบัติตามนโยบายที่ได้เคยแถลงในสภาผู้แทนราษฎรว่า "... รัฐบาลนี้
ปรารถนาที่จะปรับปรุงสมรรถภาพราชการ เพื่อให้การปฏิบัติภายในประเทศเป็นไปอย่างสงบนั้น
รัฐบาลเห็นว่าการกระทำทั้งหลายนั้นเพื่อให้โดยลัดหนทางที่ย่อมทำได้ยาก แต่เห็นวาระอันเป็นวิธีหนึ่งที่จะ
ทำให้ราชการทั้งหลายมีสมรรถภาพดีขึ้น..."^{๑๐}

ประการที่ ๒ รัฐบาลอาจวางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนและวินัยทหาร
ตำรวจฉบับเดิม ยังไม่โดยลัดหนทางที่ควร การลงโทษทางวินัยข้าราชการนั้นแต่ละครั้งพิจารณาซ้ำ
มาก นอกจากนั้นการพิจารณาลงโทษโดยการเสนอขึ้นไปตามลำดับชั้นอาจเป็นการเปิดโอกาสใหญ่
บังคับบัญชาสามารถปกปิดความผิดคุณองได้ จึงได้เสนอกฎหมายอีกฉบับหนึ่งเพื่อกำเนิการปรับปรุง
ราชการโดยเฉพาะ^{๑๑}

ประการสุดท้าย การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เท่ากับเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เป็น
โจทก์กล่าวโทษราชการใดบางเมื่อข้าราชการใช้อำนาจหน้าที่ในทางทุจริต ก่อความเดือดร้อนแก่
ประชาชน โดยผู้ร้องทุกข์จะยื่นหลักฐานมาทางคณะกรรมการพิจารณาโดยลัดประการใด จะเสนอคณะ
รัฐมนตรีชี้ขาดทันที ซึ่งเป็นการพิจารณาลงโทษได้ทันทีและทันกับเหตุการณ์^{๑๒}

สำหรับหลักการตามร่างพระราชบัญญัตินี้ รัฐบาลมีความประสงค์ที่จะออกกฎหมายเพื่อจัด
การกับข้าราชการทุจริตให้เด็ดขาด ข้าราชการที่อยู่ภายใต้ขอบบังคับบัญชานี้ ได้แก่ ทหาร ตำรวจ และ
ฝ่ายตุลาการ รวมทั้งพนักงานเทศบาล การพิจารณาลงโทษตามร่างพระราชบัญญัตินี้ รัฐบาลเสนอ
ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งจำนวนไม่เกิน ๕ นาย เป็นผู้ที่มีอำนาจพิจารณาข้าราชการ

^{๑๐} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๗/๒๔๘๘ (สามัญ) สมัยที่ ๒ วันที่ ๓ วัน
อังคารที่ ๔ กันยายน ๒๔๘๘, หน้า ๕

^{๑๑} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, อ้างแล้ว, หน้า ๑๒

^{๑๒} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, อ้างแล้ว, หน้า ๒๔

การฝ่ายต่าง ๆ ที่ประพฤตินั้นหรือหย่อนความสามารถ ถ้าหากผลการพิจารณาใหม่ให้ปลดออก ไล่ออก หรือให้ออกในฐานะมีมลทินมัวหมอง หรือหย่อนสมรรถภาพ คณะกรรมการจะต้องรายงานให้ คณะรัฐมนตรีทราบ เมื่อคณะรัฐมนตรีตัดสินอย่างไรให้ถือเป็นที่สุด ซึ่งรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงต้องปฏิบัติตาม นอกจากนั้นคำสั่งที่ออกไปจะไม่ลดความผิดที่อาจมีได้ตามกฎหมายอื่น

การเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร ปรากฏว่ามีสมาชิกบางคนคัดค้าน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่งได้กล่าวว่า "... เป็นพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจเด็ดขาดแก่รัฐบาล จนเกินไป..." ^{๑๔} กล่าวคือ เมื่อประชาชนเดือดร้อนเนื่องจากการกระทำของข้าราชการ ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ให้ประชาชนเป็นโจทก์ฟ้องข้าราชการผู้หนึ่งต่อคณะกรรมการ เมื่อคณะกรรมการพิจารณาไต่ถามประการใดก็ให้เสนอคณะรัฐมนตรีชี้ขาดอีกครั้งหนึ่ง ผลการชี้ขาดนี้จะไม่มีความหมายใด มาดบาด่างใด นอกจากนั้นสมาชิกสภาผู้แทนได้ขอสั่งเกล้าว่า การลงโทษไล่ออก หรือปลดออกเป็น โทษที่รุนแรงที่สุด ควรจะพิจารณากันอย่างถองแท้และยุติธรรม เพราะบางครั้งข้าราชการอาจถูกตัดสิน แกลงไต่

อนึ่ง ถ้าปลดอภัยโทษพระราชบัญญัตินี้ผ่านสภา ออกไปแล้ว พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน วินัยทหาร ตำรวจ ข้าราชการตุลาการ และพนักงานเทศบาล ก็จะไม่มีความหมายต่อไปอีก เพราะกฎหมายที่รัฐบาลเสนอมานี้ให้อำนาจเด็ดขาดกว่า สำหรับหน่วยงานเช่น ก.พ. ก็ปราศจากความหมาย "... วิธีการเช่นนี้กฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการก็ดี การมี ก.พ. นั้นเรียกว่าไม่มีประโยชน์อะไรเลย..." ^{๑๕}

นอกจากนั้น ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้ได้เสนอให้ปรับปรุงการพิจารณาโทษ

^{๑๓} โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ที่ ๖

^{๑๔} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, อ้างแล้ว, หน้า ๖

^{๑๕} นายโสภณ สุภีระ สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดขอนแก่น เป็นผู้อภิปรายคัดค้านในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๓/๒๔๘๘ จาก รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, อ้างแล้ว, หน้า

ตามพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน และฝ่ายอื่น ๆ ให้รักษุมและไคยลจริงจิง โดยไมจําเป็นต้อง
ออกกฎหมายใหม่ออกฉบับหนึ่ง ซึ่งเทํากับเป็นการปฏิบัติงานชอนกัน

ประการสุดท้าย มีผู้สงสัยว่า "... การปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้ไมจําจะสำเร็จ..." ^{๑๖} และ
"... ข้าราชการที่ทําผิดนั้นมิไคมีแต่ข้าราชการชั้นผู้นอยเสมอไป แต่การทําผิดนั้นความจริงข้าราชการ
การชผู้นใหญ่ก็ไคกระทําผิดเหมือนกัน และเมื่อผู้นใหญ่ไคกระทําผิดแล้ว ก็เลยเป็นเครื่องหมายที่จะให้
ผู้นอยไคกระทําผิดตามผู้นใหญ่ ถ้าแมวกฎหมายนี้จะออกไป เมื่อผู้นอยทําผิด โจทกก็มาฟ้อง ผู้นใหญ่เอง
ก็ผิดแล้ว อย่างที่เรียกว่า ไคเห็นทีนงู งูเห็นนมไค อะไรเหล่านี้ ผู้นใหญ่ก็พยายามไคลเถลยหรือหนึ่ง
เสีย..." ^{๑๗}

ในที่สุด สภาผู้แทนราษฎรไคมอบให้คณะกรรมการวิสามัญ ๕ นายไปพิจารณา ประกอบด้วย
พระยาอรธการินีพนธ พระทีรธสารวิศวกกรม นายคิเรก ชัยนาม นายเคื่อน บูณนาค นายเชมชาติ
บุญยรัตพันธุ์ นายเลียง ไชยกาล นายณล แสนสระคี ร.ท.ประจวบ มหาพันธ์ และนายเคื่อน พงษ์
โสภณ ปรากฏวาคณะกรรมมาธิการไคแก้ไขเพิ่มเติม ๕ มาตรา คือ มาตรา ๔ ทวิ (มาตรา ๕
ตามพระราชบัญญัติที่ประกาศใช้แล้ว) "นอกจากคณะกรรมการจะไคพิจารณาจากคำร้องขอของเจ้า
กระทรวงแล้ว บุคคลไคประสงค์จะร้องฟ้องต่อคณะกรรมการ วาข้าราชการหรือพนักงานเทศบาล
ไคประพฤติผิดวินัยก็ให้มีสิทธิร้องเรียนไค และไคคณะกรรมการเห็นว่าคำร้องฟ้องนั้นไคกล่าวหา
ในกรณีซึ่งไคสอบสวนพิจารณาไคความจริงผู้ถูกกล่าวหาจะตองไครับโทษถึงปลดออก หรือไล่ออกแล้ว
ก็ให้คณะกรรมการมีอำนาจรับไคสอบสวนพิจารณาไค" ส่วนมาตรา ๔ ตรี (มาตรา ๖) "การสอบ

^{๑๖} นายเคื่อน พงษ์โสภณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร, จาก รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, อ้างแล้ว, หน้า ๑๓

^{๑๗} รายงานการประชุม, เพิงอ้าง, หน้า ๑๓

^{๑๘} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒๑/๒๔๘๘ (สามัญ) สมัยที่ ๒ ชุดที่ ๓ วัน
พฤหัสบดีที่ ๑๓ กันยายน ๒๔๘๘, หน้า ๒

ส่วนพิจารณาของคณะกรรมการตามความในพระราชบัญญัตินี้ให้คณะกรรมการให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาทราบข้อหาและยื่นคำให้การและให้มีอำนาจออกหมายเรียกพยานหลักฐานและบังคับให้พยานสาบานหรือปฏิญาณไปตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความ" มาตราต่อไปคือ มาตรา ๔ จัตวา (มาตรา ๗) "ในการสอบสวนพิจารณาของคณะกรรมการตามความในพระราชบัญญัตินี้ ถ้าคณะกรรมการเห็นว่ากรณีใดมีเหตุผลสมควรพิจารณาในเรื่องสั่งพักราชการผู้ถูกกล่าวหาแล้วก็ให้รายงานไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและถ้าคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรให้สั่งพักราชการ ก็ให้เจ้ากระทรวงหรือผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตามความเห็นของคณะรัฐมนตรีทันที" มาตราต่อไปคือ มาตรา ๖ ทวิ (มาตรา ๑๐) "ในการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการความหมายในพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่ากรรมการเป็นเจ้าพนักงานตามความในกฎหมายลักษณะอาญา" และมาตราสุดท้ายคือมาตรา ๖ ทวิ (มาตรา ๑๑) "ผู้ใดนำความที่ตนรู้หรือว่าเป็นเท็จมารองฟ้อง หรือให้การต่อคณะกรรมการมีความผิดของระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี" หลังจากได้แก้ไขดังกล่าวข้างต้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สภาผู้แทนราษฎรก็ยอมรับร่างพระราชบัญญัตินี้และได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ นอกจากความพยายามของรัฐบาลในการออกกฎหมายเพื่อปรับปรุงราชการให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว รัฐบาลชุดนายทวียังได้เสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจ่ายเงินเดือนและเงินอื่น ๆ ให้ข้าราชการผู้ถูกพักราชการด้วย ปรากฏว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกสภาผู้แทนอย่าง เป็นเอกฉันท์

การแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เนื่องจากพระเจ้าอยู่หัวอนันตมหิดล ซึ่งขณะนั้นประทับอยู่ในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ จะทรงบรรลุนิติภาวะในวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๔๘๘ และรัฐบาลก็ได้มีโทรเลขขอกองเสนาบดีเจ้ากระทรวงนคร แต่เนื่องจากขณะนั้นเป็นระยะเวลาเพิ่งสิ้นสุดสงคราม การเสด็จกลับจะไม่ได้ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร ประกอบกับปรากฏว่าหากนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งขณะนั้นกำลังดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์อยู่ ไม่ได้รับการแต่งตั้งในวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๔๘๘ ก็จะต้องพ้นจากตำแหน่งไป ซึ่งในเรื่องนี้ถ้าพระเจ้าอยู่หัวจะทรงแต่งตั้งผู้ใดเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ก็จะต้องทรงเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งรัฐบาลพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่

๑๕ ไปรศุภรายละเอียดยในภาคผนวกที่ ๗

อาจจะกระทำได้อีก ดังนั้นรัฐบาลจึงขอให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติแต่งตั้งนายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินไว้ก่อน หากเมื่อถึงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๔๘๘ แล้ว ปรากฏว่าพระเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จกลับไม่ได้ และไม่อาจทรงแต่งตั้งผู้ใดได้แล้ว ก็จะประกาศแต่งตั้งนายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไป

นายทวี บุณยเกตุ ได้มีหนังสือถึงประธานสภาผู้แทนราษฎร ขอให้เสนอเรื่องการแต่งตั้งนายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน เขาปรึกษาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร นายทวี บุณยเกตุ ได้ให้เหตุผลต่อสภาผู้แทนราษฎรดังนี้

ประการแรก รัฐบาลไม่แน่ใจว่าพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จกลับได้ทันวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๔๘๘ เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวก และอยู่ในระหว่างสิ้นสุดสงคราม การจะอัญเชิญเสด็จกลับทางเครื่องบินก็เป็นการเสี่ยงอันตรายเกินไป

ประการที่ ๒ รัฐบาลอ้างว่า "... ถ้าหากพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับไม่ได้ ก็จะไม่มีการปฏิบัติฉลองพระราชภาระกิจ และก็จะไม่สามารถทรงตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งจะทรงตราเป็นพระราชกฤษฎีกาให้ทันกาลได้ ฉะนั้นจึงใคร่ขอให้สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาตั้ง นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตั้งแต่วันที่ ๒๐ กันยายน ศกนี้ ต่อไปจนกว่าจะเสด็จกลับสู่พระนคร..."

ประการสุดท้าย นายทวี บุณยเกตุ นายกรัฐมนตรีได้ให้เหตุผลว่า ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องติดต่อกับสหประชาชาติ และนานาประเทศในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ "... บรรดานายทหารชั้นผู้ใหญ่ก็ตาม ผู้ที่เป็นสหประชาชาติก็ตาม ทุกคนที่มาเมืองไทยได้ยอมเคารพต่อผู้สำเร็จราชการทุกคน ทั้งนี่ยอมถือเป็นเกียรติอย่างสูงของชาติที่เขายังเคารพต่อผู้สำเร็จราชการของเรา แต่เมื่อในการสนทนากันมีบางกรณีตามทนายว่า ในวันที่ ๒๐ นี้ พระเจ้าอยู่หัวท่านไม่มาใครจะเป็นผู้

^{๒๐} หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๒๓๖/๒๔๘๘ ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๔๘๘ เรื่องตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ จากนายกรัฐมนตรี ถึงประธานสภาผู้แทนราษฎร, หน้า ๑

^{๒๑} หนังสือนายกรัฐมนตรี ถึงประธานสภาผู้แทนราษฎร, เพ็ญอักษร, หน้า ๑

สำเร็จราชการ ท่านจะตอบอย่างไร หรือว่าผมจะเป็นผู้สำเร็จราชการต่อไปจนกว่าสภาจะให้คำมั่น
 ว่า ถ้าท่านไม่กลับแล้ว ท่านเองแหละจะเป็นผู้สำเร็จราชการต่อไป นี่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง
 เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหประชาชาติกับผู้สำเร็จราชการ และรัฐบาลที่กำลังดำเนินการอยู่ให้
 เป็นผลแทนตนเอง..." ^{๒๒} หมายความว่า การที่รัฐบาลขอให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติแต่งตั้งนายปรีดี
 พนมยงค์ เป็นผู้สำเร็จราชการต่อไป ถ้าหากพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับพระนครไม่ทันวันที่ ๒๐ กันยายน
 ๒๔๘๘ แล้ว เพื่อผลแห่งความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหประชาชาติ

จากการเสนอของรัฐบาลครั้งนี้ปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านคิดกันว่า ^{๒๓}
 "... มาตรา ๑๐ บัญญัติว่า ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือด้วยเหตุใด
 เหตุหนึ่ง จะทรงบริหารพระราชภารกิจไม่ได้ จะใดทรงตั้งบุคคลหนึ่งหรือหลายคนเป็นคณะขึ้น ให้
 เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร ถ้าหากกษัตริย์มิได้ทรงตั้ง
 หรือไม่สามรถจะทรงตั้งได้ไซร้ ท่านให้สภาผู้แทนราษฎรปรึกษากันตั้งขึ้น และในระหว่างที่สภาผู้แทน
 ราษฎรยังมีได้ตั้งผู้ใด ท่านให้คณะรัฐมนตรีทำหน้าที่นั้นเป็นการชั่วคราว..." หมายความว่าสมาชิก
 ท่านนี้มีความเห็นว่า ไม่จำเป็นจะต้องมีมติแต่งตั้งไวก่อน เพราะรัฐธรรมนูญได้แนะนำทางปฏิบัติไว้
 แล้ว เรื่องนี้ปรากฏว่านายทวี บุณยเกตุ ได้ชี้แจงว่า "... ความจริงรัฐบาลไม่ได้ขอตั้งเดี๋ยวนี้ คือ
 เตรียมทางไว้ถ้าท่านไม่เสด็จกลับ เมื่อถึงวันที่ ๒๐ กันยายน ก็จะได้ประกาศตั้งลงวันที่ ๒๐ กันยายน
 ..." ^{๒๔} ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง เพื่อผลทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สำเร็จราชการ

^{๒๒} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๘/๒๔๘๘ (สามัญ) สมัยที่ ๒ ชุดที่ ๓ วัน
 พุธที่ สิบสี่ ๖ กันยายน ๒๔๘๘, หน้า ๕

^{๒๓} พระยาวชิรธรรมพินเฑตุ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุทัยธานี โดยมาตรา ๑๐ ใน
 รัฐธรรมนูญ ๒๔๗๕ มาอภิปรายคัดค้าน จากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, เพ็ญอ้าง, หน้า
 ๕

^{๒๔} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, อ้างแล้ว, หน้า ๓

กับฝ่ายสัมพันธมิตร ในที่สุดสภาผู้แทนราษฎรมีมติยอมรับขอเสนอของรัฐบาล ^{๒๕}

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกักกุมและควบคุมจักษิจากการหรือทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นศัตรูต่อสหประชาชาติ
พหุศักราช ๒๔๘๘

การที่รัฐบาลชุกนายทวิ มุณยเกตุ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เข้าสู่สภาผู้แทน เพื่อ
ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่จะสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับสหประชาชาติประการหนึ่ง
และอีกประการหนึ่งนั้น นับตั้งแต่สงครามโลกได้ยุติลงมาถึง เอเชียแล้ว รัฐบาลไทยได้เคยออกกฎ
หมายว่าด้วยการกักกุมและควบคุมทรัพย์สินของบุคคลบางจำพวกมาครั้งหนึ่งแล้ว แต่กฎหมายที่ออกไป
นั้นไม่อาจจัดการกับบุคคลเหล่านี้ได้ ดังที่รัฐมนตรีท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า "... กฎหมายเหล่านี้เราไม่
สามารถนำมาใช้ในขณะนี้ได้ เพราะเหตุว่าบุคคลต่างดาวและทรัพย์สินของบุคคลเหล่านั้นที่เราจะจัด
การควบคุมเป็นบุคคลที่ต่างหากออกไปจากบุคคลที่เราจัดการมาแล้ว..." ^{๒๖} หมายความว่ากฎหมาย
ที่ออกไปแล้วไม่อาจใช้กับบุคคลที่เป็นศัตรูกับฝ่ายสหประชาชาติในขณะนั้นได้

สำหรับหลักการของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ^{๒๗} คือ ประการแรก "บุคคลใด" ซึ่งนายกรัฐมนตรี
ประกาศหรือระบุว่าบุคคลต่างดาว ซึ่งเป็นศัตรูต่อสหประชาชาติ "บุคคล" นั้นจะถูกเจ้าพนักงาน
ควบคุมตัวไว้โดยมิให้ติดต่อกับบุคคลภายนอก นอกจากนั้นพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังห้ามไม่ให้บุคคล

^{๒๕} สภาผู้แทนลงมติด้วยคะแนนเสียง ๘๘ : ๑ จากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร,
อ้างแล้ว, หน้า ๑๐

^{๒๖} นอกจากบุคคลธรรมดาให้หมายความรวมถึงถึงมูลนิธิ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนและมีใจจดทะเบียน และองค์การรัฐอื่นใด แม้จะมีใจเป็นบุคคลหรือเป็นนิติบุคคลจดทะเบียนในประเทศไทย แต่ได้กระทำเพื่อประโยชน์บุคคลเท่านั้น หรือที่บุคคลเหล่านั้นมีประโยชน์อยู่ มาตรา ๓
พระราชบัญญัติว่าด้วยการกักกุมตัวและการควบคุมจักษิจากการหรือทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นศัตรูต่อสหประชาชาติ

^{๒๗} ไปรคตุรายละเอียดยในภาคผนวก ๕

ทั้งกล่าวมีอาวุธ วัตถุระเบิด เครื่องวิทยุ หรือเครื่องใช้เพื่อการสื่อสาร กับทั้งห้ามไม่ให้ติดต่อกับหรือ
คาชาขายกับบุคคลภายนอกด้วย

ประการที่ ๒ การควบคุมทรัพย์สินของบุคคลเหล่านี้จะออกเป็นพระราชกฤษฎีกาตั้งคณะกรรมการควบคุม นอกจากนั้นกิจกรรมใดที่บุคคลเหล่านี้ได้กระทำในระหว่างนั้นจะสมบูรณ์ได้จะต้องได้รับคำสั่งรับรองจากพนักงานเจ้าหน้าที่เสียก่อน

จุดประสงค์ของการออกพระราชบัญญัติฉบับนี้เพื่อเป็นการแสดงให้ฝ่ายสหประชาชาติเห็นถึงความร่วมมือของไทยและเพื่อเป็นการแสดงความมีอธิปไตยของประเทศ

ในช่วงระยะเวลาที่รัฐบาลนายทวี บุณยเกตุ บริหารงานนั้น ปรากฏว่าได้รับความร่วมมือจากสภาควยตี แต่มีเหตุการณ์ครั้งหนึ่งซึ่งแสดงถึงความขัดแย้งภายในรัฐสภา นั่นก็คือปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีนายผด แสนสระคี นายสุวิรัช พันธเกรณัฐ นายประจวบ มหาชันธิ และนายสุต พรหมเทพ แสดงความไม่พอใจการปฏิบัติงานของประธานสภาผู้แทนราษฎรว่าเป็นการกระทำที่นอกเหนือขอบังคับการประชุม โดยกล่าวหาว่าประธานสภามักอ้างจารีตประเพณีที่เคยปฏิบัติมากกว่าจะอาศัยระเบียบข้อบังคับในการประชุม ซึ่งการกระทำของประธานสภา เชนนี้เป็นการขัดรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรคือสภาผู้แทนราษฎร ฝ่ายพระยามานุนรราชเสวี ประธานสภาผู้แทนราษฎรก็ได้แก้ออกกล่าวหาว่าตนไม่ได้กระทำผิดแต่อย่างใด เพราะเมื่อเกิดปัญหาซึ่งไม่ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมให้ถ้อยคำของที่ประชุมเป็นคำตัดสินเด็ดขาด^{๒๔}

การขัดแย้งระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มหนึ่งกับประธานสภาผู้แทนราษฎรเมื่อสมาชิกกลุ่มนั้นยอมถอนญัตติ

การต่างประเทศ เมื่อรัฐบาลชุดนายควง อภัยวงศ์ ได้ประกาศยกเลิกสถานะสงครามที่มีต่อฝ่ายสัมพันธมิตรเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ แล้ว นายควง อภัยวงศ์ ก็ลาออกไป เพื่อเปิด

^{๒๔} หนังสือจากสภาผู้แทนราษฎรถึงประธานสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง "เสนอญัตติขอให้สภาลงมติห้ามมิให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานกรรมาธิการสภาฯ ทำการนอกเหนือขอบังคับการประชุมสภา" จากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, อ้างแล้ว, หน้า ๓

โอกาสให้รัฐบาลใหม่ได้เตรียมเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตร นายทวิ บุญเกตุ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีร่วมกับผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ก็ได้พยายามติดต่อที่จะเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตร เพื่อจะแก้ไขสถานการณ์ที่ การเจรจาอย่างเป็นทางการเริ่มขึ้นเมื่อนายพลเรือเอกดอร์ค หลุยส์ เมาคแบตแทน แม่ทัพใหญ่ฝ่ายสัมพันธมิตรในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ ได้ส่งสาส์นถึงผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ให้รัฐบาลไทยส่งผู้แทนมาเมืองแคนดี เพื่อเจรจากองเบืองตนเกี่ยวกับการทหาร เนื่องจากอังกฤษจะส่งทหารเข้ามาประเทศไทยเพื่อปลดอาวุธญี่ปุ่นจำนวน ๑๑๗,๐๐๐ คน ดังนั้นนายทวิ บุญเกตุ จึงได้แต่งตั้งคณะผู้แทนไทยจำนวน ๘ คน โดยมีพลโท ศักดิ์ เสนาณรงค์ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบกเป็นหัวหน้าคณะ ประกอบด้วย นายทวิ ตะเวทีกุล อธิบดีกรมการเมือง กระทรวงต่างประเทศ พันเอกสุรจิต จารุเศรณี ~~พันเอกเนตร เชมะโยอิน~~ นาวาอากาศโททวี จุลละทรัพย์ พันเอกเนตร เชมะโยอิน ร้อยเอกเฉลิมศักดิ์ รุทะพงศ์ และพันตรีเข็ม เย็นยิ่ง (ดร.ปวย อิงภากรณ) เป็นเลขานุการ

เมื่อคณะผู้แทนไทยเดินทางไปถึงเมืองแคนดี เมื่อวันที่ ๒ กันยายน พ.ศ.๒๔๘๘ โดยเครื่องบินของกองบัญชาการสัมพันธมิตรแล้วเดินทางไปรีเวอร์เคด ซึ่งทางราชการอังกฤษจัดเป็นที่พัก และในค่ำวันนั้นนายแม็กเคนซี หัวหน้าหน่วย ๑๓๖ ได้จัดงานเลี้ยงต้อนรับ วันรุ่งขึ้นงานของคณะผู้แทนไทยได้เริ่มขึ้นตามกำหนดที่ทางการอังกฤษได้จัดเตรียมไว้ คือเจ้าหน้าที่หน่วย ๑๓๖ นำคณะผู้แทนไทยไปเยี่ยมกองบัญชาการสัมพันธมิตรภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีเสนาธิการกองทัพอังกฤษเป็นผู้ให้การต้อนรับ เสร็จแล้วคณะผู้แทนไทยไปเยี่ยมค่านับพลเอกเซอร์วิลเลียม สลิ้ม แม่ทัพภาคพื้นดินในตอนบ่าย จากนั้นทางการอังกฤษก็จัดให้คณะผู้แทนไทยแต่ละคนได้พบปะเจ้าหน้าที่แผนกต่าง ๆ ของกองบัญชาการฯ เพื่อสอบถามขอความบางประการที่อังกฤษต้องการทราบ เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินการปลดอาวุธญี่ปุ่น ในตอนค่ำสหรัฐจัดเลี้ยงอาหารค่ำแก่คณะผู้แทนไทยในวันนั้น ซึ่งเหตุการณ์โดยนัยไปด้วยดี บรรยากาศดูเหมือนว่าเต็มไปด้วยไมตรีจิตทั้ง ๒ ฝ่าย

ครั้นวันที่ ๔ กันยายน พ.ศ.๒๔๘๘ ตอนเช้าคณะผู้แทนไทยได้ไปพบกับเจ้าหน้าที่อำนวยการกองทัพบก และตอนเช้าวันนั้นเองเจ้าหน้าที่หน่วย ๑๓๖ ก็ได้นำร่างขอตกลง ๒๑ ข้อ ระหว่าง

รัฐบาลไทยกับอังกฤษ มาให้คณะทูตแทนไทยดู ปราบกฏสารระสำคัญสรุปได้ดังนี้ รัฐบาลไทยจะต้องยอม
 อดการทางทหารหรือการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติ นอกจากนี้รัฐบาลไทยจะต้องรับผิดชอบ
 รับผิดชอบในการพิทักษ์รักษาและคุ้มครองทรัพย์สินของสัมพันธมิตร เช่น บรรดาเรือของฝ่ายสัมพันธมิตรที่อยู่ใน
 ประเทศไทย รวมทั้งการจัดอาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรคแก่บรรดาเชลยศึกและถูกกักขังของฝ่ายสัม
 พันมิตร ตลอดจนให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของสัมพันธมิตรในการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น
 ส่งมอบบรรดายุทธภัณฑ์และทรัพย์สินของญี่ปุ่น รวมทั้งขอให้จัดส่งตัวบุคคลที่ฝ่ายสัมพันธมิตรระบุว่า
 เป็นศัตรูด้วย กับทั้งรัฐบาลไทยจะต้องอำนวยความสะดวกในการไปเมืองท่าและเรือพาณิชย์นำทั้ง
 ในนามนำไทยและต่างประเทศ รวมทั้งยอมให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสัมพันธมิตร เข้าควบคุมวิฑูและเครื่องมือ
 สื่อสารต่าง ๆ ส่วนด้านการปกครองรัฐบาลพลเรือนคงดำเนินการต่อไป แต่ถาเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร
 ของสัมพันธมิตรต้องการอย่างไร รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม สำหรับด้านการทหารฝ่ายสัมพันธมิตรจะจัด
 คณะทูตทหารมาเป็นที่ปรึกษาจากระเบียงกองทัพไทย นอกจากนี้ฝ่ายสัมพันธมิตรหารัฐบาลไทยส่งสินค้า
 ออก ๓ อย่าง คือ ข้าว ถั่ว ยางและไม้สัก สำหรับชาวนั้นรัฐบาลไทยจะเอาส่วนที่เหลือจากการ
 บริโภคไว้ให้ฝ่ายสัมพันธมิตรตามรายละเอียดที่ตกลงกันไว้ นอกจากนี้ฝ่ายสัมพันธมิตรจะกำหนดอัตรา
 แลกเปลี่ยนเงินตราเสียใหม่

คณะทูตแทนไทย เมื่อได้พิจารณาบททวนขอความในข้อตกลง ๒๑ ข้อนี้ดูแล้ว เห็นว่าไม่
 สามารถลงนามได้เพราะนอกเหนืออำนาจที่ได้รับมอบหมาย เนื่องจากรัฐบาลไทยแต่งตั้งทูตแทนทูตนี้
 มาเพื่อทำความตกลง เฉพาะปัญหาความร่วมมือทางทหารกับฝ่ายสัมพันธมิตร เท่านั้น เพราะฉะนั้นปัญหา
 อื่นใดที่นอกเหนือจากการร่วมมือทางทหาร เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ การค้า การเงิน และอื่น ๆ
 เป็นเรื่องที่คณะทูตแทนไทยไม่มีอำนาจที่จะตกลงได้ นอกจากนี้ข้อตกลงทั้งหมดกระทำกันในนามของ
 ฝ่ายสัมพันธมิตรกับประเทศไทย ซึ่งความจริงแล้วคำว่าฝ่ายสัมพันธมิตรมีไ้หมายถึงเฉพาะรัฐบาล
 อังกฤษประเทศเดียว แต่จะต้องหมายถึงรัฐบาลสหรัฐอเมริกาคณะทูตแทนไทยจึงสงสัย
 ว่ารัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ให้ความเห็นชอบหรือยัง

จากความคลางแคลงในเรื่องนี้ คณะผู้แทนไทยจึงได้สอบถามหน่วย O.S.S. ที่เมืองแคนคิ โดยให้นาวาอากาศโท ทวี จุลละทรัพย์ (ซึ่งเคยเป็นทหารติดต่อกองระหว่างขบวนการเสรีไทยกับหน่วย O.S.S. ระหว่างสงคราม) กับนายทวิ ตะเวทีกุล รีบไปพบพันเอก คัพลิม (Coughlin) หัวหน้าหน่วย O.S.S. ภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่กองบัญชาการทันที จึงได้ทราบข่าวทางสหรัฐอเมริกาไม่รู้เรื่องนี้มาก่อนเลย เพิ่งทราบจากร่างขอตกลงที่ฝ่ายไทยนำไปใหญ่ และให้คำแนะนำมาว่า อย่าเพิ่งลงนามในข้อตกลงนั้น จนกว่าจะได้รับคำตอบจากวอชิงตัน นอกจากนั้นพันเอก คัพลิม ยังได้ส่งวิทยุแจ้งไปใหญ่แทนสหรัฐอเมริกาที่กรุงเทพฯ ทราบด้วย

เมื่อได้ทราบเรื่องราวเช่นนี้จากนาวาอากาศโท ทวี จุลละทรัพย์ และนายทวิ ตะเวทีกุล คณะผู้แทนไทยก็ได้พิจารณาาร่างขอตกลงอีกครั้งหนึ่ง ในที่สุดก็มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า ข้อตกลงที่เกี่ยวกับการร่วมมือทางทหารเท่านั้นที่อยู่ในขอบเขตหน้าที่ของผู้แทนไทยที่อาจจะยอมลงนามตกลงกับฝ่ายอังกฤษได้

เนื่องจากใกล้เวลาที่คณะผู้แทนไทยจะต้องไปสมทบกับหัวหน้าคณะผู้แทนไทย และเลขาธิการคณะฯ ซึ่งไปพบพลเรือเอก ลอร์ดหลุยส์ฯ ก่อนหน้าแล้ว จึงไม่มีเวลาที่จะปรึกษาหารือในเรื่องนี้กันมากนัก เพราะตามกำหนดการของวันที่ ๔ กันยายน คณะผู้แทนไทยทั้งหมดจะต้องไปพบพลเรือเอก ลอร์ดหลุยส์ฯ แม่ทัพใหญ่สัมพันธมิตรภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ณ "King's Pavillion" เพื่อร่วมรับประทานอาหารกลางวันก่อนการประชุมลงนามในข้อตกลง

การประชุมในวันนั้นจึงเริ่มขึ้นเมื่อ ๑๔.๐๐ น. หัวข้อในการประชุมคือข้อตกลงเบื้องต้นทางการทหาร ผู้เข้าประชุมฝ่ายไทยมี พลโทศักดิ์ เสนาณรงค์ นายทวิ ตะเวทีกุล พลเรือตรี แชน บัจจุสานนท์ และพันตรีเชม (คร.ป่วย อังภากรณ์) ฝ่ายอังกฤษมีพลเรือเอก ลอร์ดหลุยส์ฯ ซึ่งเป็นประธานของที่ประชุม และมีแม่ทัพภาค ๓ คน คือ พลเอกเซอร์ วิลเลียม สติม แม่ทัพภาคที่มคิน พลอากาศเอก เซอร์ คิวปาร์ค แม่ทัพอากาศ พลเรือตรี ซี.อี คักกลาส - แพมแมนท์ แม่ทัพเรือ กับนายเคนนิง ที่ปรึกษาฝ่ายการเมืองของลอร์ด หลุยส์ฯ นอกจากนั้นพันเอก คัพลิม ได้เข้าประชุมด้วยในฐานะผู้แทนฝ่ายสหรัฐอเมริกา สำหรับคณะผู้แทนไทยที่ไม่ได้เข้าประชุมคือ พันเอกสุรจิตร จารุเสถียรนี้ พันเอกเนตร เชมะโยชิน และนาวาอากาศโท ทวี จุลละทรัพย์ คอยอยู่ข้างนอก พลเรือเอก ลอร์ดหลุยส์ฯ แกลงเมื่อเปิดประชุมว่า มีภารกิจอยู่เพียงเล็กน้อยที่เหลื่ออยู่

ซึ่งยูแชนไทยจะต้องปฏิบัติให้เสร็จสิ้นไปเมื่อประเทศทั้งสองได้กลับคืนสู่ความสันติ และคณะยูแชนไทยก็ได้อภิปรายหาปัญหาในเบื้องต้นกับฝ่ายเสนาธิการของอังกฤษแล้ว จึงหวังว่าวัตถุประสงค์ที่ใดที่ใดซึ่งคณะยูแชนไทยมายังแคนคิงจะเป็นผลสมความมุ่งหมาย และหวังว่าหัวหน้าคณะยูแชนไทยคงจะไต่ถามนามในสัญญาขอตกลงทางการทหารเบื้องต้น กล่าวจบกย่นร่างขอตกลงมาให้หัวหน้าคณะยูแชนไทยลงนาม

เมื่อพลโทศักดิ์ เสนาณรงค์ รับมาแล้วก็ได้ปรึกษารออีกกับนายทวี ตะเวทีกุล ที่ปรึกษาฝ่ายการเมืองและกฎหมาย และพลเรือตรี แชน ปัจจุบันสันท์ รวมทั้งพันตรีเชม เย็นยิ่ง (คร.ป่วย อังภาคกรณ) เลขาธิการคณะยูแชนไทย หัวหน้าอยู่พักหนึ่งแล้วหัวหน้ายูแชนไทยก็แจ้งแก่พลเรือเอกลอร์ดหลุยส์ ฯ โดยผ่านพันตรีเชม เลขาธิการแปลเป็นภาษาอังกฤษ ตามร่างขอตกลง ๒๑ ข้อของอังกฤษ คณะยูแชนเพิ่งได้รับเอกสารเมื่อเช้านี้เอง ฉะนั้นจึงมีเวลาน้อยมากที่จะพิจารณา แลอย่างไรก็ตามได้อ่านดูหลายเที่ยวแล้ว รู้สึกว่ามีหลายข้อซึ่งนอกเหนืออำนาจหน้าที่หัวหน้าคณะยูแชนได้รับมอบอำนาจตามหนังสือมอบอำนาจของรัฐบาลไทย ครั้นแล้วพันตรีเชม ก็อ่านหนังสือมอบอำนาจซึ่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ให้แก่พลโทศักดิ์ เสนาณรงค์ ในฐานะเป็นหัวหน้าคณะยูแชนไทยเป็นภาษาอังกฤษให้แก่ที่ประชุมทั้ง

เมื่ออ่านจบแล้ว พันตรีเชม เลขาธิการคณะยูแชนไทยก็นำหนังสือมอบอำนาจฉบับนั้นให้พลเรือเอก ลอร์ด หลุยส์ฯ รับไปอยู่แล้วส่งต่อไปให้นายเคนนิง ที่ปรึกษาฝ่ายการเมืองของลอร์ดหลุยส์ฯ หัวหน้าของแม่ทัพใหญ่อังกฤษได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด ยูแชนอังกฤษทุกคนอาจนึกไม่ถึงว่าการจะเป็นไปในรูปนี้ และรู้สึกนึกหวังอยู่ พลเรือเอกลอร์ดหลุยส์ฯ จึงถามหัวหน้าคณะยูแชนไทยว่าถ้าต้องการเวลาที่จะพิจารณาร่างขอตกลงอีกจะจัดให้มีการประชุมใหม่ หัวหน้าคณะยูแชนไทยก็ยืนยันว่าไม่มีอำนาจพิจารณาตกลงในปัญหาที่ปรากฏในข้อสัญญานั้นได้ มีอำนาจแต่เพียงปรึกษารอในทางการทหารซึ่งครอบคลุมสถานการณ์ปัจจุบันเท่านั้น ไม่ใช่นโยบายที่ผลเป็นเวลานานเกี่ยวกับการเมือง พลเรือเอกลอร์ดหลุยส์ฯ พยายามให้เห็นว่าน่าจะมีการเข้าใจผิดกันบ้างในคำว่า "Military measures" ในระหว่างสงคราม และในสมัยปกครองอย่างทหาร ซึ่งจัดขึ้นหลังสงคราม ทั้งนี้เพราะกิจการทหารนั้นเป็นกิจการที่กว้างขวางมาก ไม่ใช่เพียงแต่เกี่ยวกับกำลังกองทัพ การ

รักมาความสงบเรียบร้อยเท่านั้น ยังรวมทั้งการเศรษฐกิจของประเทศด้วย แต่อย่างไรก็ตาม พลเรือเอกลอร์ด หลุยส์ ๆ ก็ยอมรับทราบว่า พลโทศักดิ์ เสนาณรงค์ หัวหน้าคณะผู้แทนไทยมีอำนาจจำกัดในการนี้ และตั้งคำถามว่าถ้าเรานั้นทางฝ่ายไทยพร้อมที่จะลงนามใดเมื่อใด หัวหน้าคณะผู้แทนไทยตอบไปว่าจะต้องรอคำสั่งมอบอำนาจจากรัฐบาลเสียก่อน แต่ถาจะเีหลงนามตามข้อตกลงในเวลา นั้นแล้ว ก็มีอำนาจที่จะตกลงใดเพียง ๒ ข้อ ที่เกี่ยวกับการร่วมมือในทางการทหารเท่านั้น ส่วนอีก ๑๕ ข้อนั้นจะตกลงใดเมื่อใดรับมอบอำนาจจากรัฐบาลแล้วเท่านั้น พลเรือเอกลอร์ด หลุยส์ ๆ ได้ขอให้หัวหน้าคณะผู้แทนไทยรับคำเนิการเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเร็วที่สุด เนื่องจากไม่มีเวลาที่จะรออยู่ใน แคนดี้ไคนานนี้ เพราะจะต้องรีบเดินทางไปประเทศพม่า และในดินแดนอื่น ๆ ซึ่งมีภาระกิจที่จะต้องทำเนื่องจากการยุติสงครามในดินแดนต่าง ๆ หลายแห่ง ในที่สุดตกลงกันว่าจะแยกทำความตกลงเป็น ๒ ฉบับ กล่าวคือ ฉบับที่ ๑ มีข้อตกลงเกี่ยวกับการทหาร ซึ่งคณะผู้แทนไทยสามารถจะลงนามใดในวันรุ่งขึ้น ส่วนที่เหลืออยู่ที่ทางฝ่ายไทยหรือไปทางรัฐบาลไทยก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามจะต้องตกลงกันให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ เพราะแม่ทัพใหญ่จะต้องเดินทางจาก แคนดี้ในวันที่ ๘ นี้ ฉะนั้นการประชุมในวันนั้นจึงยุติลงโดยไม่มีผลการลงนามในข้อตกลงแต่อย่างใด เพราะต้องเตรียมการจัดร่างข้อตกลงเสียใหม่ โดยนายเคนนิ่ง จะจัดทำหนังสือสัญญาขึ้นเป็น ๒ ฉบับ

เมื่อกลับมาถึงบ้านพัก คณะผู้แทนไทยได้ปรึกษากันอีกครั้ง และลงมติเป็นเอกฉันท์ว่าหนทางที่ดีที่สุดควรกระทำก็คือ รีบส่งโทรเลขรายงานไปยังรัฐบาลในศอกันวันที่ ๔ และหัวหน้าคณะผู้แทนไทย นายทหารคนสนิท และเลขานุการ จะอยู่ที่แคนดี้ต่อไปเพื่อติดต่อกับฝ่ายอังกฤษ ส่วนคนอื่น ๆ คือ พลเรือตรีแชน บัจจุสานนท์ นายทวี ตะเวทิจุด พันเอกสุรจิต จารุเศรณี และพันเอกเนตร ฆะโยธิน ให้เดินทางกลับไปรายงานรายละเอียดต่อรัฐบาลโดยด่วน เพราะการโต้ตอบทาง

^{๓๐}
บันทึกรายงานการประชุมครั้งที่ ๔ ของร้อยเอกเฉลิมศักดิ์ จูพะพงศ์ นายทหารคนสนิทของหัวหน้าคณะประชุมวันอังคารที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ เวลา ๑๔.๐๐ น. ณ พลับพลาเมืองแคนดี้ เอกสารของแผนกเก็บสำนักปลัดนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี แฟ้มข้อตกลงระหว่างไทยกับการทหารสหประชาชาติ ที่เมืองแคนดี้

วิทยุนี้ยอมไม่สะดวก และไม่สามารถจะชี้แจงให้รัฐบาลทราบถึงความคืบหน้าบางประการใด เนื่องจากจะต้องส่งผ่านสถานีวิทยุหน่วย ๑๓๖ ของอังกฤษ

คณะผู้แทนไทยออกเดินทางจากแคนดีในเช้าวันที่ ๕ กันยายน โดยเครื่องบินที่อังกฤษจัดหาให้ ไปพักที่แคลคัตตาคืนหนึ่ง รุ่งเช้าวันที่ ๖ กันยายน ก็เดินทางต่อไปถึงสนามบินตอนเมืองในตอนเย็นวันเดียวกัน พอลงจากเครื่องบินผู้แทนไทยทั้ง ๔ คนก็รีบเดินทางไปทำเนียบท่าราช ซึ่งเป็นที่พำนักของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หัวหน้าขบวนการเสรีไทยภายในประเทศ เมื่อไปถึงปรากฏว่านายปรีดี พนมยงค์ กำลังประชุมปรึกษาหารือกันอยู่ในห้องรับแขกของตึกชั้นบน คณะผู้แทนไทยได้ชี้แจงรายละเอียดใหญ่ๆคร่าวๆเหล่านั้นทราบ ต่อจากนั้นนายปรีดี พนมยงค์ ก็ได้สั่งให้นายทวี ตะเวทิจุด รีบไปชี้แจงต่อสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งกำลังเปิดประชุมเกี่ยวกับข้อตกลงดังกล่าวอยู่เช่นกัน (*) เพราะรัฐบาลเองไม่สามารถตกลงใจได้ จึงเสนอขออนุมัติต่อสภาผู้แทนราษฎร

ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับเรื่องนี้ รัฐบาลได้ชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนฯ ก็ได้อภิปรายเป็นทำนองว่า อังกฤษได้เขาคบครองกำหนดการด้านทหารและเศรษฐกิจของประเทศเกี่ยวกับเรื่องข้าว แพร่ ไม้สัก และคิงไม้ และรัฐบาลเองก็ยังไม่รู้ถึงระยะเวลาของสัญญาว่า อย่างไรก็ดีรัฐบาลได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า เท่าที่เสนอมาพิจารณาแล้ว ประเทศไทยจะหลีกเลี่ยงได้ยากมาก ในที่สุดสภาผู้แทนราษฎรลงมติยอมรับในร่างสนธิสัญญานั้นได้ จากนั้นนายทวี บุณยเกตุ ก็ได้มีโทรเลขไปยังหัวหน้าคณะผู้แทนไทยที่แคนดี เพื่อมอบอำนาจให้ลงนามในข้อตกลง ๒๑ ข้อ โดยให้เหตุผลว่าผู้สำเร็จราชการและคณะรัฐมนตรีได้ตรวจดูข้อความเหล่านั้นโดยรอบคอบแล้ว ลงความเห็นว่า เป็นสิ่งที่สมควรที่สุดแล้วภายใต้เหตุการณ์เช่นนี้ แต่ในที่สุดข้อตกลง ๒๑ ข้อก็ได้มีการลงนามกันทันที ทั้ง ๆ ที่หัวหน้าคณะผู้แทนไทยก็ได้รับความยินยอมมอบอำนาจให้ลงนามได้ทั้ง ๒๑ ข้อ และพลเรือเอกดอร์คหุยส์ว่า เองก็ได้คาดคั้นอย่างหนักแน่นว่าจะต้องตกลงกันให้เกิดขึ้นภายในวันที่ ๘ กันยายน ๒๔๘๘ รวมทั้งได้มีการแบ่งข้อตกลง ๒๑ ข้อ ออกเป็น ๒ ฉบับ คือฉบับที่ ๑ มี ๖ ข้อ ซึ่งเกี่ยวกับกิจการด้านทหาร และฉบับที่ ๒ มีอยู่ ๑๕ ข้อ เป็นเรื่องเศรษฐกิจและอื่น ๆ ว่า เหตุที่ผู้แทนไทยมิได้กล่าวถึงนามในร่างสนธิสัญญาที่เสียเปรียบอังกฤษอย่างมากมานั้น ควดยเหตุวาระร่างสัญญานี้อยู่นอกเหนืออำนาจของคณะผู้แทนจะลงนามได้ ประกอบกับ

(*) ที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องนี้ถึง ๑๘.๓๓ น.

ทางคณะเกิดความสงสัยว่าในการพิจารณาร่างสัญญาตั้งกลาวนั้น ทำไมสหรัฐอเมริกา จีน จึงไม่ได้
เข้าร่วมเจรจาด้วยทั้ง ๆ ที่เป็นฝ่ายสัมพันธมิตร กลับมีแก๊งกฤษประเทศเดียว คังนั้น พลโท ศักดิ์
เสนาณรงค์ หัวหน้าคณะผู้แทนจึงได้มอบหมายให้ นาวาโท ทวี จุลละทรัพย์ ไปดำเนินการตามที่
กลาแฉวข้างตน และขอตกลงนั้นก็ตัดตอนลงเหลือเพียง ๔ ข้อ ^{๓๑} คือ

๑. จะจัดการทุกอย่างที่จะทำได้ เพื่อให้บรรดาเชลยศึกและผู้ถูกกักกันของพันธมิตรได้รับ
ความอุปการะและบรรเทาจากความทุกข์ทรมานโดยเร็ว โดยที่ฝ่ายไทยเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย และรับ
เป็นภาระในการจัดหาเสื้อผ้าและการสุขลักษณะ รวมทั้งการขนส่งที่เพียงพอ โดยจะปรึกษากับเจ้า
หน้าที่ของฝ่ายสัมพันธมิตรในเรื่องนี้

๒. จะร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของสัมพันธมิตร

ก. ในการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในเมืองไทย และมอบตัวแก่สัมพันธมิตร

ข. ในการจับกุมบรรดาชาวญี่ปุ่น และชาวเยอรมันอื่น ๆ และเอาไว้ให้แก่สัมพันธมิตร
ที่บัญชาการทหารสูงสุดฝ่ายสัมพันธมิตรจะแจ้งให้ทราบ

ค. ในการยึดและส่งมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสัมพันธมิตรที่แต่งตั้งไว้ ซึ่งบรรดายุทธ
สัมภาระของญี่ปุ่น รวมทั้ง เรือรบและเรือพาณิชย์ต่าง ๆ ทุกชนิด อากาศยาน อาวุธ กระสุนดินคำ
รถยนต์ และยานพาหนะอื่น ๆ ยุทโธปกรณ์ น้ำมัน เครื่องบิน น้ำมันเบนซิน รวมทั้งเชื้อเพลิงอื่น ๆ
อาหาร เสื้อผ้า บริภัณฑ์ วิทยุ และทรัพย์สินอื่น ๆ ใดของกองทัพญี่ปุ่น

^{๓๑} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๘/๒๔๘๘ (สามัญ) สมัยที่ ๒ ชุดที่ ๓
วันจันทร์ที่ ๑๐ กันยายน ๒๔๘๘, หน้า ๑๘

* โปรดดูรายละเอียดในหน้า ๘๘ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

๓. จะบำรุงรักษาและให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของสัมพันธมิตรไว้ได้ ซึ่งกองทัพเรือ บก
 อากาศของไทย ตลอดจนเมืองท่า สนามบิน เครื่องบิน รถยนต์ ทหารบก และพัสดุทุกชนิดของกองทัพนั้น ๆ
 บรรดาที่ระบุไว้ และทั้งนี้รวมทั้งอาคารที่เก็บของตามแต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของสัมพันธมิตรจะต้อง
 การเป็นครั้งคราว เพื่อให้กองทัพอาศัยและเก็บพัสดุ และจะอำนวยให้เป็นไปตามคำขอ ซึ่งฝ่ายกอง
 บัญชาการทหารสูงสุดของสัมพันธมิตรจะเห็นว่าจำเป็น เพื่อรักษาผลประโยชน์ของทหารสัมพันธมิตร

๔. ขอตกลงนี้ไม่กระทบกระทั่งถึงฐานะของยูเนี่ยนรัฐบาล สัมพันธมิตรในฐานะแต่ละรัฐบาล
 เกี่ยวกับประเทศสยาม และไม่กระทบกระทั่งถึงการตกลงอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งจะได้ทำการตกลงกับ
 ประเทศสยามต่อไป

นอกจากการเจรจากับสัมพันธมิตรแล้ว นายทวี บุณยเกตุ ได้สั่งให้คณะผู้แทนไทยใช้โอกาส
 นั้นยังทำที่ของฝ่ายสัมพันธมิตรโดยเฉพาะอังกฤษว่ามีท่าที่ทอไทยอย่างไรบ้าง ดังนั้นพลโท ศักดิ์
 เสนาณรงค์ หัวหน้าคณะผู้แทนได้แจ้งความจำนงขอพบนายเคนนิง หัวหน้าคณะที่ปรึกษาทางการเมือง
 ประจำกองบัญชาการกองทัพใหญ่ฝ่ายสัมพันธมิตรว่าจะให้พบเพื่อสนทนาเป็นการส่วนตัว ซึ่งนายเคน
 นิงก็แจ้งมาว่ามีความยินดีที่จะมาพบหัวหน้าคณะฯ ด้วยตนเอง ที่รีเวอร์เซล ซึ่งเป็นที่พักฝ่ายไทย
 เวลา ๑๖.๐๐ น. ของวันนั้นเอง ครั้นถึงเวลานัด นายเคนนิงก็มาถึงและได้สนทนาเป็นการส่วน
 ทั่วกับพลโทศักดิ์ เสนาณรงค์ หัวหน้าคณะผู้แทนไทย โดยมีเลขานุการ (คร.ป่วยา) รวมอยู่ด้วย
 หัวหน้าคณะฯ ได้พยายามสอบถามจากนายเคนนิงถึงท่าที่ทอต่อประเทศไทยในคานต่าง ๆ โดย
 เฉพาะอย่างยิ่งความต้องการของอังกฤษที่จะลงโทษประเทศไทย ที่ใดประกาศสงครามกับอังกฤษใน
 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ดังจะเห็นได้จากการตั้งคำถามของหัวหน้าคณะผู้แทนไทยเป็นทำนอง
 เปรียบเทียบเรื่องขบขันว่า "ประเทศไทยในขณะนี้เปรียบได้กับเด็กที่ชนโคกระทำความผิดลงไปแล้ว
 จึงมีความรอนใจใครจะทราบว่าจะปฏิบัติอย่างไร จึงจะพ้นความผิดโดยเร็วที่สุด" ^{๓๒} ซึ่งก็ได้รับคำ
 ตอบจากนายเคนนิงว่า "คงจะไม่ถูกลงโทษรุนแรงนัก เพราะไทยเป็นเด็กที่มาแต่กำเนิด" ^{๓๓} เวลา

^{๓๒} ชาติรี ฤทธารมย์, นโยบายต่างประเทศของไทย (๒๔๘๘ - ๒๔๙๗), วิทยานิพนธ์คณะ
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า ๒๗

^{๓๓} ชาติรี ฤทธารมย์, เพ็ญอ้าง, หน้า ๒๘

นี้เขาเองก็รอฟังคำสั่งจากลอนดอนอยู่ เมื่อทางลอนดอนตกลงอย่างใดแล้วก็จะได้เชิญคณะผู้แทน
ทางการเมืองและเศรษฐกิจของไทยมาทำการตกลงกันที่นั่นต่อไป เขาเชื่อมั่นว่าความสงบสุข
และสัมพันธ์ไมตรีก็จะกลับเข้าสู่ฐานะอย่างเดิมทุกอย่าง

การสนทนาเป็นการส่วนตัวระหว่างหัวหน้าคณะผู้แทนไทยกับนายเคนนิงในครั้งนี้ จึงนับว่า
เป็นประโยชน์มาก ทำให้คณะผู้แทนไทยได้ทราบถึงท่าทีของฝ่ายอังกฤษที่ไม่ยอมไทยง่าย ๆ อย่าง
สหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในตอนที่ว่า "ไทยเป็นเด็กดีมาแต่กำเนิด คงจะไม่ถูกลงโทษรุนแรงนัก" คำกล่าว
นี้ชี้ให้เห็นว่าในการเจรจาระดับสถานการณืสงครามกับอังกฤษ ไทยจะต้องเสียอะไรบางอย่างให้แก่
อังกฤษเป็นการตอบแทนโทษที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ ซึ่งรัฐ
บาลต่อไปได้ตระหนักถึงความผิดนี้ และพร้อมที่จะรับโทษตามสัดส่วนของความผิดที่รัฐบาลไทยใน
ระหว่างสงครามได้กระทำไป เพื่อการกลับสู่ความสัมพันธ์ปกติระหว่างไทย - อังกฤษต่อไป

นอกจากการจัดส่งผู้แทนไปเจรจาดูเกี่ยวกับข้อตกลงทางทหารกับสัมพันธมิตรที่เมืองแคนคิง
เป็นผลงานเด่นของรัฐบาลชุดนายทวี บุณยเกตุแล้ว รัฐบาลชุดนี้ก็ได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการกัก
คุมตัวและการควบคุมจิตใจการหรือทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นศัตรูต่อสหประชาชาติ เพื่อแสดงถึงความ
ร่วมมือกับฝ่ายผู้ชนะสงครามอย่างเต็มที่ นอกจากนี้รัฐบาลชุดนายทวี บุณยเกตุ ได้มีหนังสือไปถึงรัฐ
บาลญี่ปุ่น เพื่อบอกเลิกสัญญาพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น ความตกลงทางวัฒนธรรม
ระหว่างประเทศกับประเทศญี่ปุ่น และสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่นว่าด้วยอาณาเขตต์ในมา
ลายและภูมิภาคอื่น จากนั้นเพื่อให้สอดคล้องกันกับการปฏิบัติคานตางประเทศ นายทวี บุณยเกตุ
นายกรัฐมนตรี จึงได้ยกเลิกประกาศ ๔ สมัย ที่เกี่ยวข้องกับประเทศญี่ปุ่น คือ ประกาศใช้กติกาสัญญา
พันธไมตรี ความตกลงทางวัฒนธรรม สนธิสัญญาว่าด้วยเขตแดน และประกาศรวมกั้นกัน ตรังกา
ไทรบุรี ปะดิส เชียงตุง และเมืองพาน เข้าในอาณาจักรไทย^{๓๖}

สรุปแล้วผลงานของรัฐบาลชุดนายทวี บุณยเกตุ ภายในเวลา ๑๗ วันนั้นเมื่ออยู่ไม่นาน กัง
จะเห็นได้จากกรออกพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาอาชกรและพนักงานประพฤตติณวินัยหรือหยอน

^{๓๖} ไปรคตุรายละเอียดในภาคผนวกที่ ๔

สมรรถภาพ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อปรับปรุงข้าราชการ นอกจากนั้นกรมพระราชวังมโหฬารก็ควบคุมตัว และการควบคุมกิจการหรือทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นศัตรูต่อสหประชาชาติ การขอให้สภาผู้แทนแต่งตั้ง นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไป นอกจากนี้เป็นการออกประกาศยกเลิกสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับญี่ปุ่น ทั้งหมดเป็นพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร ในด้านการต่างประเทศก็มีว่ารัฐบาลชุดนี้ได้รับความสำเร็จที่ไม่น้อยเลย ดังจะเห็นได้จากภารกิจเล็ก เลี้ยงการเซ็นสัญญา ๒๑ ข้อใด ซึ่งสัญญานี้มีนามว่ารัฐบาลลงนามแล้ว เท่ากับยกประเทศไทยให้ต่างชาติ ดังคำกล่าวของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ผู้เขามารับตำแหน่งแทน ที่ว่า "... ฉันเซ็นสัญญาไปตามนี้ ก็เท่ากับเซ็นสัญญามอบเอกราชให้เขา ถ้าจะให้เข้มนกันใจของมาในรูปรวมมือช่วยเหลือกันฐานมิตร ไม่น่าจะมาในรูปหาสนธิสัญญาตามคำสั่งนาย..."^{๓๕} จึงอาจกล่าวได้ว่า นายทวี มุขเกตตุ ได้มีส่วนไม่น้อย ในการรักษาเอกราชของชาติไทยในยามคับขัน.

^{๓๕} ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, อนุกรมวรรณคดีทางการเมือง, อ่างแคว, หน้า ๕